

## Toimintakertomus 2009

Suomen yliopistokirjastojen neuvoston toimintaa ohjaavat strategiset päämäärät voisi nimetä seuraavasti:

- yliopistokirjastojen vaikuttavuuden edistäminen yliopistojen perustehtävien suorittamisessa
- yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja julkiseen keskusteluun vaikuttaminen erityisesti tietoaaineistojen saannin varmistamiseksi
- neuvoston kansallisen ja kansainvälisen näkyvyyden lisääminen
- yhteisten toimintatapojen kehittäminen
- toimialan tuottavuuden parantaminen.

Toiminnassa voidaan erottaa kolme tehtäväaluetta:

- yhteiskunnallinen vaikuttaminen
- hankkeet ja verkostoyhteistyö
- osallistuminen sidosryhmien hankkeisiin.

## Vaikuttavuuden edistäminen yliopistojen perustehtävien suorittamisessa

Tutkimuksen ja opetuksen tietohuollon tasapuolinen saatavuus pitää turvata. Siksi neuvosto pitää tärkeänä yliopistojen verkostoyhteistyönä luomien yhteisten palvelujen ja toimintojen säilyttämistä rakenteita muutettaessa. Tärkeää on myös se, että yliopistokirjastot toimivat jatkossakin selkeästi tutkimusta ja opetusta tukevinä sekä organisaation ulkopuolisia asiakkaita palvelevina laitoksina.

Neuvosto piti tärkeänä, että FinELibin aineistot ja Kansalliskirjaston kokoelmat otetaan mukaan Tieteellisten seurain valtuuskunnan tutkimusinfrastruktuuri ja tiekartta –hankkeeseen.

Neuvosto, informaatiotutkimuksen suomalaiset eri yliopistoissa olevien oppiaineiden edustajat sekä moni muu yliopistollinen ainelaitos tai tutkimuslaitos esittivät Suomen Akatemialle e-tiedettä koskevaa tutkimusohjelmaa.

Vuonna 2009 keskeisiä vaikuttamisen kohteita olivat

- kirjastojen asema yliopistojen rakenteellisessa kehittämisessä
- yliopistolain vaikutukset yliopistokirjastoihin
- yliopistojen ja yliopistokirjastojen rahoitus
- TiedeKOTA –järjestelmän kehitystyö
- yliopistokirjastojen keskitettyjen, erityisesti Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston, palveluiden organisoituminen uuden yliopistolain aikana
- yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojen yhteistyö
- yliopistokirjastojen kolmannen tehtävän eli julkisen kirjastotoiminnan jatkuvuus ja resursointi.

## Yliopistokirjastojen rakenteellinen kehittäminen

Yliopistojen rakenteellinen kehittäminen oli keskeinen tehtäväkenttä. Opetusministeriön asettaman Korkeakoulujen rakenteellisen kehittämisen hankkeen tavoitteena on koulutus- ja tutkimustoiminnan laadun parantaminen ja vaikuttavuuden lisääminen. Tämä voidaan

toteuttaa tiivistämällä korkeakouluverkkoa ja vahvistamalla korkeakoulujen profiloitumista ja painoaloja.

Korkeakoulukirjastojen rakenteellisessa hankkeessa oli tehtävänä hahmotella kirjastojen organisoituminen uudistuvassa korkeakoululaitoksessa siten, että korkeakoulujen yhdistymiset ja yhteistyösopimukset otetaan huomioon. Yhteistyötä voidaan lisätä ja toimintoja tehostaa, ja kirjastojen lukumäärää taas voidaan vähentää.

Tehtävänä oli myös selvittää erityisesti yliopistolakiuudistuksen aiheuttamat muutokset ja niiden vaikutukset korkeakoulukirjastojen toimintaan liittyvissä säädöksissä, rahoituksessa ja muissa menettelyissä siten, että kirjastojen palvelukyky turvataan. Lisäksi tehtävänä oli selvittää, miten korkeakoulukirjastojen ylläpito ja muita kustannuksia voidaan vähentää vahvistamalla Kansalliskirjaston asemaa keskitettyjen palvelujen tuottajana. Tehtävänä oli myös kartoittaa korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen vaikutukset Varastokirjastoon, sekä selvittää Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyön tiivistämismahdollisuudet.

Yliopistokirjastot käsitelivät hankkeeseen liittyviä asioita seminaareissa ja keskustelutilaisuuksissa. Neuvosto antoi kommenttinsa rakenteellisen kehittämisen työryhmän raportista opetusministeriölle 22.4.2009 ja 18.6.2009 sekä osallistui lisäksi kuulemistilaisuuteen 2.6.2006. Neuvoston jäseniä oli mukana sekä ohjausryhmässä että työryhmässä.

## **Näkyvyyden lisääminen ja yhteistyö**

Yliopistokirjastojen neuvoston viestinnässä korostui edelleen vuonna 2009 suhteiden vahvistaminen sidosryhmiin sekä profiloituminen merkittävänä kirjastotoiminnan asiantuntijana ja tieteellisten kirjastopalvelujen uudistajana. Kontakteja sidosryhmiin ja muihin neuvoston kannalta tärkeisiin organisaatioihin tiivistettiin valtuuttamalla jäsenet edustamaan neuvostoa eri organisaatioissa ja eri tilanteissa. Toimikausien pituudet ja edustukset tarkistettiin.

Neuvostolla on ollut tapaamisia Alankomaiden, Australian ja Britannian vastaavien organisaatioiden edustajien kanssa.

Neuvosto osallistui kirjastoalan yhteisiin hankkeisiin sekä kirjastosektoreissa että alan yhdistyksissä. Lisäksi oltiin aktiivisesti yhteistyössä läheisesti yliopistokirjastoihin liittyvien organisaatioiden kanssa, kuten mm. yliopistojen IT-johtajien foorumin kanssa.

Ajankohtaistiedotusta jatketaan käyttämällä hyväksi yleisesitettä, jonka englanninkielinen osuus saatiin valmiiksi vuoden aikana.

## **Yhteisten toimintatapojen kehittäminen**

Verkostotoimintaa kehitettiin perustamalla Sisällönkuvailuverkosto, joka aloitti toimintansa aktiivisesti sisällönkuvailun suosituksien laatimisella.

Neuvoston toimeksiannosta on kesällä tehty yliopistokirjastot kattava nimikeselvitys, jossa kartoitettiin kirjastojen nykyinen nimiketilanne sekä esim. rakenneuudistuksen aiheuttamat nimikkeiden muospaineet. Selvitystä käsiteltiin neuvoston kokouksessa.

Neuvosto perusti työryhmän, jonka tehtävänä oli selvittää miten arvonlisäverolain muutos vaikuttaa yliopistokirjastoihin. Lisäksi tehtävänä oli valmistella yliopistokirjastojen yhteinen kannanotto muutoksen vaikutuksista. Tarkoituksena on saada aikaan asiakirja, jota yliopistokirjastoissa voitaisiin käyttää taustatietona käytäessä tulosneuvotteluja oman organisaation kanssa.

Neuvosto kommentoi asetusta yliopistojen toiminnassa perittävistä maksuista.

## **Työhyvinvoinnin Kaiku-hanke**

Keväällä aloitettiin Valtiokonttorin tukemana työhyvinvoinnin Kaiku-hanke: Johdon tuki hyödyntäen eettisen johtamisen kehittämismallia. Hankkeen tavoitteena oli johtajien työhyvinvoinnin kasvattaminen ja sitä kautta henkilöstön työhyvinvoinnin paraneminen.

Yliopistokirjastojen johto sitoutui hyvin hankkeeseen ja se sai hyvän vastaanoton. Osasta yliopistoja on osallistunut johtajan lisäksi myös johtoryhmän jäseniä koulutukseen, yhteensä 29 henkilöä. Hankkeen aikana tutustuttiin eettisen johtamisen eri osa-alueisiin liittyviin erikoismenetelmiin, ja hanke antoi mahdollisuuden vertaistukeen.

Ohjelma sisälsi seuraavat osakokonaisuudet:

- Toiminnan eettisyys ja eettinen johtaminen, mitä, miksi, miten? Välitehtävä: tunnista yksi eettinen kysymys päivässä.
- Eettinen johtaminen ja työhyvinvointi: moraalinen mielikuvitus, arvot ja työhyvinvoinnin edistäminen. Välitehtävä: oppimispäiväkirjan pitäminen.
- Eettinen johtaminen: integriteetti, rohkeus ja viisaus. Välitehtävä: oman eettisen johtamisen kulmakivet.
- Organisaation eettisyyden johtaminen.

## **Toimialan tuottavuuden parantaminen**

Neuvosto osallistui yhteistyössä muiden kirjastosektoreiden ja Kansalliskirjaston kanssa kansallisen arviointijärjestelmän kehittämiseen. Neuvostolla oli edustus digitaalisen kirjaston ohjausryhmän vaikuttavuuden arviointiryhmässä. Ryhmän tavoitteena oli tuottaa kirjastojen vaikuttavuuden arviointiin yhteisiä välineitä ja käytäntöjä.

Tieteellisten kirjastojen piirissä on tarvetta tunnuslukujen kehittämiseen. Neuvostolla on edustus KITT-ohjausryhmässä, joka saattoi tilastoinnin perusparannuksen valmiiksi.

Asiakaskysely toteutettiin ensimmäisen kerran keväällä 2008 ja neuvosto osallistui vuoden 2010 kyselyn uudistamiseen.

## **Tilaisuudet**

Kansalliskirjaston kirjastoille suunnattujen palvelujen kehittämisestä sekä Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyöstä. Yliopistokirjastojen kommenttipuheenvuoro Arja-Riitta Haarala, Helsinki 28.1.2009.

Mitä korkeakoulukirjastoissa tapahtuu?

Yliopisto- ja ammattikorkeakoulukirjastojohtajien tulevaisuusseminaari, Jyväskylä 10.02.2009

Katsaus yliopistokirjastojen tapahtumiin, Yliopistokirjastojen neuvoston puheenjohtaja Arja-Riitta Haarala, Kirjastoverkkopäivä Helsinki 6.5.2009

Asiantuntijaseminaari kirjastopalvelujen tuotteistamisesta. Kansalliskirjaston kirjastoverkkopalveluiden kirjastotoiminnan vaikuttavuuden arviointiryhmä, Helsinki 16.5.2009

## **Neuvoston edustukset**

Suomen yliopistokirjastojen neuvostolla on vuonna 2009 edustajat varsinaisina jäseninä seuraavissa elimissä:

- Varastokirjaston johtokunta (2007-2010): puheenjohtaja Jarmo Saarti Kuopion yliopiston kirjasto, Christina Flemming Vaasan tiedekirjasto Tritonia
- Kansalliskirjaston johtokunta (2007-2010): Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto (varalla Päivi Kytömäki, Oulun yliopiston kirjasto)
- FinELib-ohjausryhmä (2007-2009): Päivi Kytömäki, Oulun yliopiston kirjasto
- FinELib-konsortiorryhmä (2007-2009): puheenjohtaja Mirja Iivonen, Tampereen yliopiston kirjasto, (varalla Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto), Maria Schröder, Svenska handelshögskolans bibliotek, (varalla Ulla Nygren, Turun kauppakorkeakoulun kirjasto)
- Kansalliskirjaston digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmä, verkkopalveluryhmä (2007-2009): Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto ja Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto
- Kansalliskirjaston digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmä (2007-2009), vaikuttavuuden arviointiryhmä: puheenjohtaja Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto, Päivi Kytömäki, Oulun yliopiston kirjasto
- Kansalliskirjaston digitaalisen kirjaston ohjausjärjestelmä (2007-2009), ohjelmisto- ja standardisointiryhmä: Ari Hovila, Vaasan tiedekirjasto Tritonia
- Kansalliskirjaston yhteistilaston ohjausryhmä (2007-2009): Maria Schröder, Svenska handelshögskolans bibliotek (Reino Lipponen, Lapin yliopiston kirjasto), Eila Tapio, Oulun yliopiston kirjasto
- IL-ohjausryhmä (2008-2009), Heli Myllys, Viikin tiedekirjasto
- Suomen virtuaaliyliopiston johtoryhmä (2007-2009): asiantuntijajäsen Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
- Opetusministeriön Korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen hanke (2008-2009) ohjausryhmä: Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto, Vuokko Palonen, Vaasan tiedekirjasto Tritonia ja Kaisa Sinikara, Helsingin yliopisto kirjastolaitos
- Opetusministeriön Korkeakoulukirjastojen rakenteellisen kehittämisen hanke (2008-2009) työryhmä: puheenjohtaja Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto, Kristiina Hormia, Kansalliskirjasto ja Pentti Vattulainen, Varastokirjasto
- Kansallinen digitaalinen kirjasto, ohjausryhmä (2008-2011): Päivi Kytömäki, Oulun yliopiston kirjasto, Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
- Kansallinen digitaalinen kirjasto, Saatavuus-jaos (2008-2011): Arja-Riitta Haarala, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto
- FinnOA–työryhmä: Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto, Kristiina Hormia-Poutanen, Kansalliskirjasto
- Kirjastot.fi-ohjausryhmä: Marita Turpeinen, Taideteollisen korkeakoulun kirjasto, 1.9.2009 alkaen Kari Tiainen, Taideteollisen korkeakoulun kirjasto.

Lisäksi neuvoston jäseniä toimii muiden sidosryhmien asiantuntijoina.

## Neuvoston kokoonpano

- Hannele Fabritius, Helsingin yliopisto, Kumpulan tiedekirjasto
- Arja-Riitta Haarala, Tampereen teknillinen yliopisto
- Hellevi Hakala, Teatterikorkeakoulun kirjasto
- Tua Hindersson-Söderholm (vs.), Svenska handelshögskolans bibliotek 1.8. alkaen
- Kristiina Hormia, Kansalliskirjasto
- Helena Hämynen, Joensuun yliopiston kirjasto
- Mirja Iivonen, Tampereen yliopiston kirjasto, sijainen Leena Toivonen
- Tiina Järvinen, Maanpuolustuskorkeakoulun kirjasto
- Päivi Kaiponen, Helsingin yliopisto, keskustakampuksen kirjastot
- Irmeli Koskimies, Sibelius-Akatemian kirjasto
- Päivi Kytömäki, Oulun yliopiston kirjasto
- Eeva-Liisa Lehtonen, Helsingin kauppakorkeakoulun kirjasto
- Heli Myllys, Helsingin yliopisto, Viikin tiedekirjasto
- Minna Meronen, Kuvataideakatemian kirjasto
- Ari Muhonen, Teknillisen korkeakoulun kirjasto
- Tuulikki Nurminen, Turun yliopiston kirjasto

- Ulla Nygren, Turun kauppakorkeakoulun kirjasto
- Vuokko Palonen, Tritonia, Vaasan tiedekirjasto - Vasa vetenskapliga bibliotek
- Susanna Parikka (vs.), Lapin yliopiston kirjasto
- Pirjo Rajakiili, Helsingin yliopisto, Terveystieteiden keskuskirjasto
- Jarmo Saarti, Kuopion yliopiston kirjasto
- Maria Schröder, Svenska handelshögskolans bibliotek 31.7. saakka
- Kaisa Sinikara, Helsingin yliopiston kirjastopalvelujen koordinointi
- Pia Södergård (vs.), Åbo Akademis bibliotek
- Kari Tiainen (vs.), Taideteollisen korkeakoulun kirjasto 1.9.alkaen
- Marita Turpeinen, Taideteollisen korkeakoulun kirjasto 31.8. saakka
- Anja Ukkola, Lappeenrannan teknillisen yliopiston kirjasto
- Pirjo Vatanen, Jyväskylän yliopiston kirjasto
- Pentti Vattulainen, Varastokirjasto

#### Neuvoston työvaliokunta

- Arja-Riitta Haarala, Tampereen teknillisen yliopiston kirjasto, puheenjohtaja
- Heli Myllys, Viikin tiedekirjasto, varapuheenjohtaja
- Kristiina Hormia, Kansalliskirjasto
- Helena Hämynen, Joensuun yliopiston kirjasto
- Irmeli Koskimies, Sibelius-Akatemian kirjasto, 19.3.2009 lukien
- Maria Schröder, Svenska handelshögskolans bibliotek, 19.3.2009 saakka
- Anja Ukkola, Lappeenrannan teknillisen yliopiston kirjasto

#### Yhteistyösihteeristö Tampereen teknillisen yliopiston kirjastossa

- Soile Harjala
- Kaija Jääskeläinen
- Eija Kylmäniemi